

Kauppan näkymät 2021–2023: Kauppa koronavuoden jälkeen

Jaana Kurjenoja

Pääekonomisti

Poimintoja ennusteesta.

Koko materiaali on Kaupan liiton jäsenten saatavilla Kauppa.fi:n jäsensivuilla, Tutkimukset-osiossa.

Sisällys

Liikevaihdon kehitys kaupassa	3
Työllisyyden kehitys kaupassa	12
Kaupan investoinnit	24
Kuluttajien odotukset lähitulevaisuudesta	29
Vähittäiskaupan lähitulevaisuuden odotukset	33
Vähittäiskaupan liikevaihto ja työllisyys 2021–2023	42

Poimintoja ennusteesta.

Koko materiaali on Kaupan liiton jäsenten saatavilla Kauppa.fi:n jäsensivuilla, Tutkimukset-osiossa.

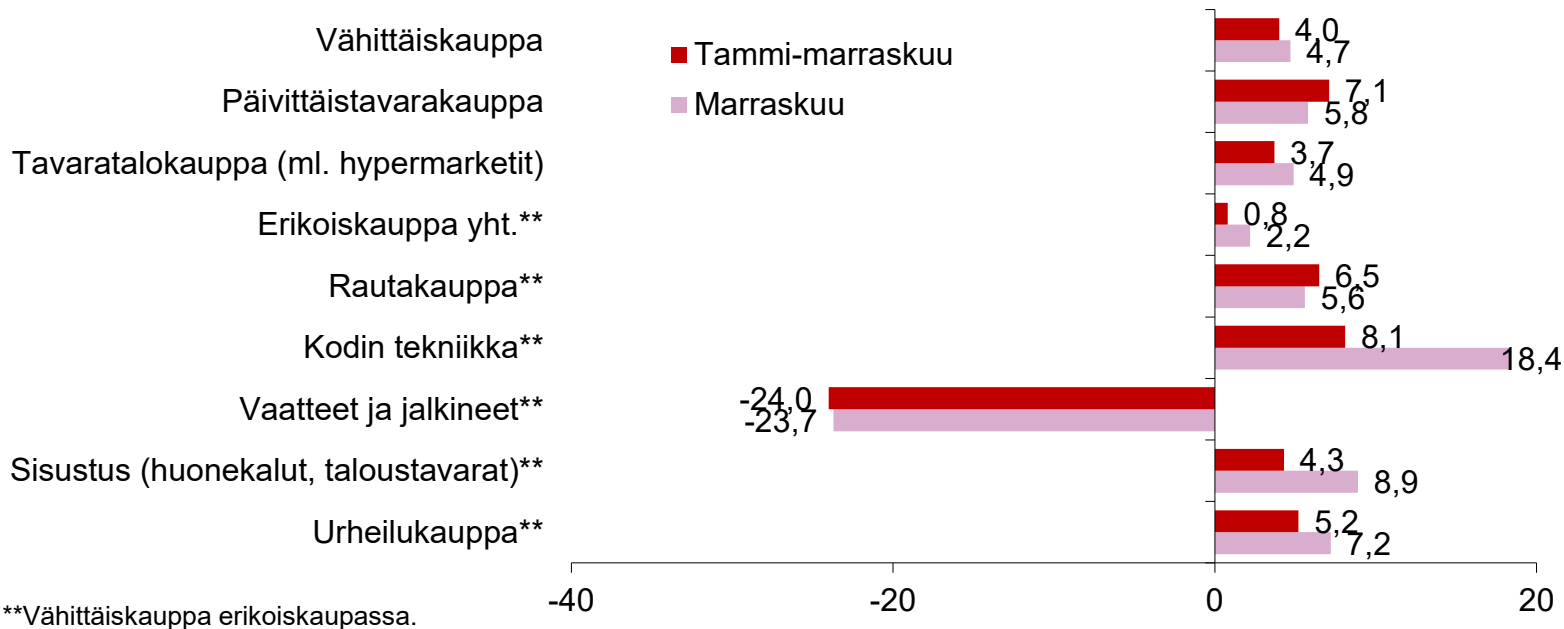
Liikevaihdon kehitys kaupassa

Poimintoja ennusteesta.

Koko materiaali on Kaupan liiton jäsenten saatavilla Kauppa.fi:n jäsensivuilla, Tutkimukset-osiossa.

Liikevaihdon vuosimuutos vähittäiskaupan suurimmilla toimialoilla

Tammi–marraskuun kumulatiivinen vuosimuutos ja marraskuun vuosimuutos 2019–2020, %

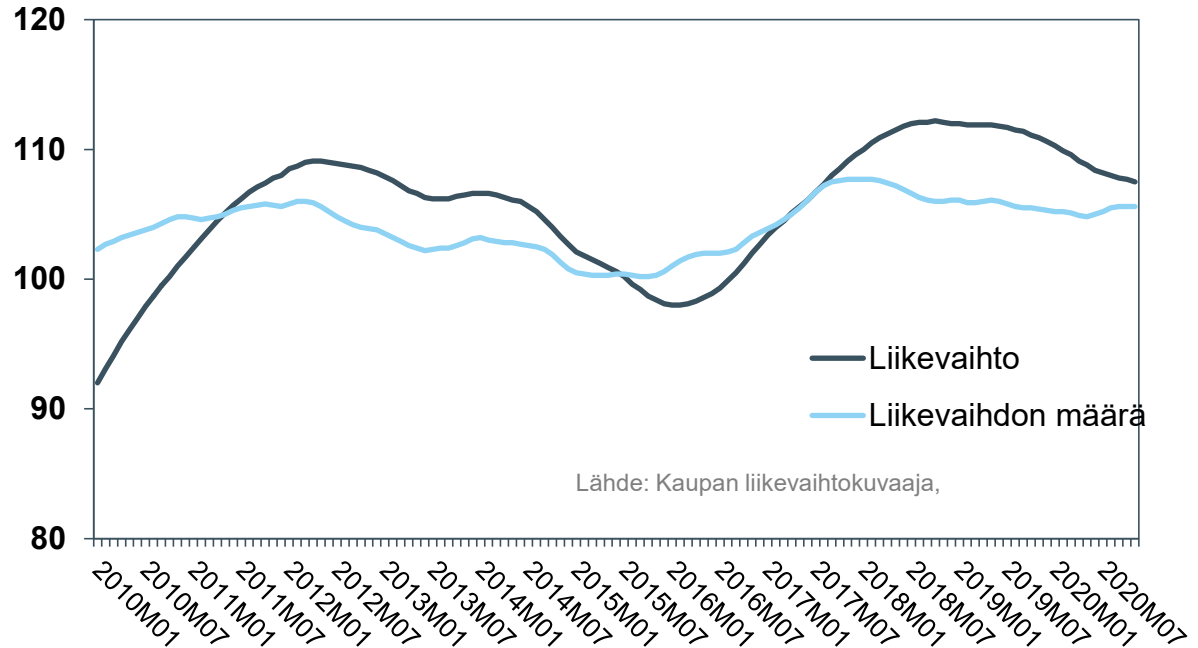

Lähde: Kaupan liikevaihtokuvaaja, Tilastokeskus.

Tukkukaupan liikevaihdon ja määraindeksin trendit

Indeksit kuukausitasolla, 2015 = 100, viimeinen havainto marraskuu 2020

Tukkukaupan liikevaihdon trendi kääntyi laskuun jo viime vuoden lopulla, ja laskeva trendi vahvistui kevään 2020 aikana.

Korona tuuppasi joitakin vähittäiskaupan aloja reippaaseen kasvuun, toisia jyrkkään laskuun

- Koko vähittäiskaupan euromääräisen liikevaihdon kumulatiivinen vuosikasvu oli tammi–marraskuussa 4 prosenttia ja liikevaihdon määrän* 4,1 prosenttia. Alustavien tilastojen mukaan liikevaihdon euromääräinen vuosikasvu on ollut noin 3,7 prosenttia ja liikevaihdon määrän 3,6 prosenttia.
 - Vähittäiskaupan kasvu oli erityisen voimakasta päivittäistavarakaupassa (tammi-marraskuun kumuloituva vuosikasvu 7,1 %), kodintekniikassa (8,1 %), rautakaupassa (6,5 %) sekä kukkien, kasvien ja puutarha-alan erikoiskaupassa (8,1 %).
 - Rautakaupoissa poikkeuksellisen kova kasvu alkoi jo helmikuussa ja jatkui pitkälle kesään. Kasvua vauhdittivat sekä sääet että aikaisempaa suurempi oleskelu kotona ja mökeillä. Kasvu jatkui hieman hitaampana vielä syksylläkin.
 - Kodintekniikan myynti on kasvanut jo vuosien ajan. Etätyöskentely ja -opiskelu sekä liikkumisen yleinen väheneminen koronakriisin aikana vauhdittivat viime vuonna elektroniikan myynnin kasvua.
 - Päivittäistavarakauppa lähti kasvuun jo heti tammikuussa, mutta kasvu vauhdittui koronavuoden aikana. Liikevaihdon määrällä mitattuna vuosi 2020 on koko 2000-luvun paras. Tammi–marraskuun kumulatiivinen liikevaihdon määrän vuosikasvu on 5,2 %.

Korona tuuppasi joitakin vähittäiskaupan aloja reippaaseen kasvuun, toisia jyrkkään laskuun

- Vuosi 2020 oli erikois- ja käyttötavarakaupalle ristiriitaista aikaa. Jotkut alat ja yritykset toipuivat maaliskuu-huhtikuun pudotuksesta, joillekin vuosi päättyi synkästi.
 - Sisustus- ja kodin käyttötavarakaupan sekä urheilukaupan liikevaihdot putosivat selvästi maaliskuu-huhtikuussa, mutta nousivat taas toukokuussa, ja kasvu jatkui pitkän syksyn. Kummankin alan kumulatiivinen liikevaihto oli marraskuussa jo selvästi edellisvuotta suurempi.
 - Maaliskuu iski optiseen alaan kovaa, ja maaliskuu-kesäkuussa alan liikevaihto putosi lähes 40 % edellisvuodesta. Vaikka loppukesästä ja -syksystä myynti alkoi piristyä, se ei ole riittänyt korvaamaan kevään ja alkukesän menetyksiä. Marraskuussa alan kumulatiivinen liikevaihto oli edelleen lähes 13 % pienempi kuin edellisvuonna.
 - Myös kirjakauppojen ja kultasepäntuotteiden liikevaihto oli voimakkaassa laskussa maaliskuu-kesäkuussa, ja lasku on jatkunut edelleen syksyllä. Marraskuussa kumulatiivinen liikevaihto kummallakin alalla oli noin 13 % edellisvuotta pienempi.
 - Maaliskuussa ja toukokuussa vaatteiden ja jalkineiden erikoiskaupan liikevaihto kutistui lähes puolella ja huhtikuussa lähes 70 %:lla. Kehitys ei kääntynyt syksylläkään, ja alan kumulatiivinen liikevaihto oli marraskuussa kutistunut 24 % edellisvuodesta.

Selvisikö tukkukauppa säikähdyksellä?

- Tukkukaupan euromääräisen liikevaihdon vuosimuutos oli tammi–marraskuussa –3,9 prosenttia ja liikevaihdon määrän* –0,8 prosenttia.
 - Kahviloita ja ravintoloita palveleva tukkukauppa menetti suurimman osan liikevaihdostaan. Samalla vähittäiskauppaa, kuten rauta-, tavaratalo- tai päivittäistavarakauppaa, palveleva tukkukauppa ja tietotekniikan tukkukauppa kasvoivat.
 - Teollisuuden uusien tilausten ja tuotannon väheneminen loppukevällä heijastui myös tukkukauppaan ja lisäsi pelkoja alan työllisyys- ja liikevaihdon kehityksestä.
 - Pelkoja vahvasti rakentamisen volyymin pieneneminen. Uusia rakennushankkeita kuitenkin aloitettiin viime vuonna edellisvuotta enemmän, mikä tuki tukkukaupan liikevaihtoa.
 - Marraskuussa teollisuuden uudet tilaukset kääntyivät taas kasvuun ja teollisuustuotannon lasku hidastui.
- Teollisuuden aikaisempaa positiivisemmat näkymät tukevat toteutuessaan tukkukaupan kehitystä tänä vuonna.
- Tukkukaupan palkkasumma kääntyi huhtikuussa laskuun alkuvuoden kasvun jälkeen, mutta ei syksyllä ole enää kutistunut edellisvuoteen verrattuna.

* Hintavaihteluista puhdistettu liikevaihto.

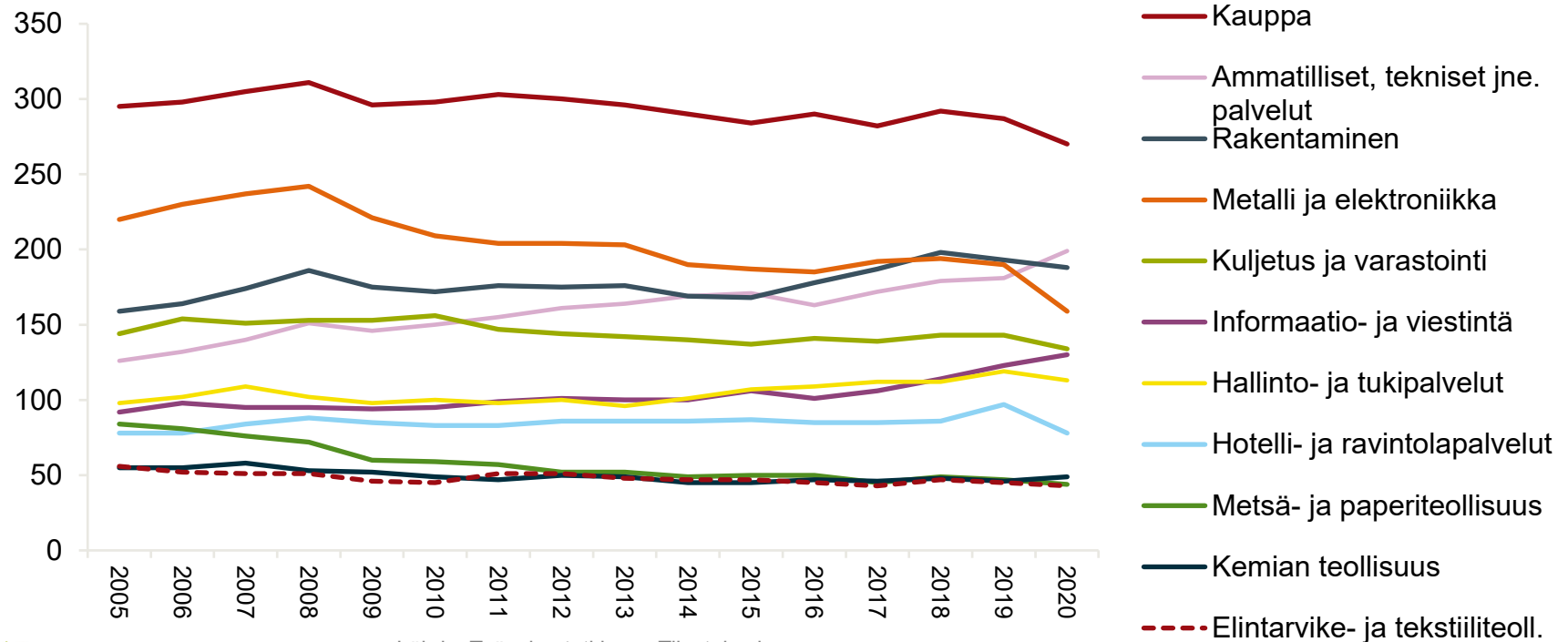
Työllisyyden kehitys kaupassa

Poimintoja ennusteesta.

Koko materiaali on Kaupan liiton jäsenten saatavilla Kauppa.fi:n jäsensivuilla, Tutkimukset-osiossa.

Vaikka työllisyys onkin vähentynyt, kauppa on silti elinkeinoelämän suurin työllistäjä

1 000 henkilöä

Lähde: Työvoimatutkimus, Tilastokeskus.

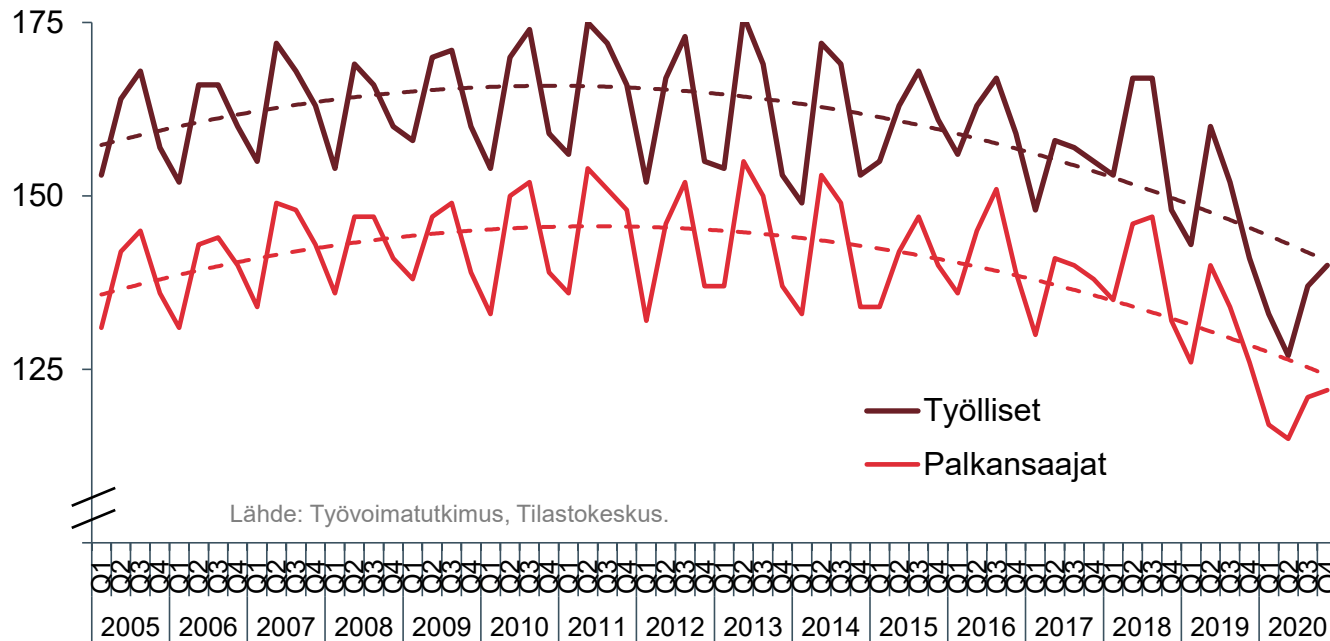
Vähittäiskaupan laskeva työllisyyskehitys jatkuu

Työllisten ja palkansaajien määrä vähittäiskaupassa Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan, 1 000 henkilöä

Huom! Alle kolmeksi kuukaudeksi lomautetut tilastoidaan työllisiksi

Vähittäiskaupan laskeva työllisyystrendi alkoi 2012–2013.

Kotimaisen ja ulkomaisen kilpailun kiristyminen niin kivijalassa kuin verkossakin sekä tarve toimintojen tehostamiseen ja kustannustehokkuuteen vähentävät työvoiman kysyntää pitkällä aikavälillä.

Työllisten määrä vähenee liikevaihdon kasvusta huolimatta

- Työvoimakehityksen pitkä trendi on alkanut muuttua: Liikevaihdon määrän kehityksellä ei ole enää yhtä vahvaa vaikutusta työvoiman tarpeeseen kuin aiemmin.
 - Kansainvälisesti yritykset pyrkivät hallitsemaan aikaisempaa paremmin kaupan toimitusketjuja ja lyhentämään niitä. Skaalaetuja haetaan mm. ketjuuntumisella, suurilla keskusvarastoilla ja hankintayhteistyöllä.
 - Asiakkaista kilpaillaan kaikilla kanavilla yli rajojen.
 - Kansainvälinen ja kotimainen kilpailu niin tukku- kuin vähittäiskaupassakin on lisännyt tarvetta toimintojen tehostamiseen ja kustannusten leikkaamiseen myös Suomessa.
 - Automatisaatio ja digitaalinen kehitys mahdollistavat tehostamisen ja tuottavuuden lisäämisen, eikä työvoiman määrää tarvitse aina kasvattaa palvelujen ylläpitämiseksi tai parantamiseksi.
- 2019 vähittäiskaupasta hävisi 10 000 ja 2020 noin 15 000 työllistä. Työllisyys on vähentynyt varsinkin erikoiskaupassa.
- Tukkukaupassa varsinkin rakentamisen voimakas suhdanne on nostanut työllisyyttä parin viime vuoden aikana. Lomautukset ja aikaisempaa vähäisemmät kausityöntekijöiden ja harjoittelijoiden rekrytoinnit käänsivät tukkukaupan palkkasumman laskuun jo huhtikuussa. Työllisyyden kasvu näyttäisi nyt olevan taittumassa.

Vähittäiskaupan liikevaihto ja työllisyys 2021–2023

Poimintoja ennusteesta.

Koko materiaali on Kaupan liiton jäsenten saatavilla Kauppa.fi:n jäsensivuilla, Tutkimukset-osiossa.

Kauppan näkymät – ennusteen taustaa

- Tänä vuonna talous kasvaa vajaat kolme prosenttia. Parina seuraavana vuonna kasvuvauhti hidastuu ensin pariin prosenttiin ja sitten hieman alle.
- Sekä vienti että tuonti kasvavat tänä ja ensi vuonna noin 4–5 prosenttia.
- Inflaatio kiihtyy tänä vuonna noin prosenttiin ja ensi vuonna puoleentoista prosenttiin.
- Yksityinen kulutus elpyy tänä vuonna 3–4 prosenttia.
 - Yksityistä kulutusta nakertaa epävarmuuden jatkuminen ja kotitalouksien kasvava säästäminen. Toisaalta koronapandemian hellittäessä kertyneet säästöt muodostavat ison potentiaalisen yksityisen kulutuksen kasvulle. Pandemian jälkeinen kulutuksen kasvu todennäköisesti ohjautuu suurelta osin muihin palveluihin kuin vähittäiskauppaan.
 - Työllisten määrän väheneminen tänä vuonna hidastaa ostovoiman kasvua kansantalouden tasolla.
 - Työttömyyden kasvu lisää säästämistä ja epävarmuutta, mikä supistaa kotitalouksien kulutusta.
- Asuinrakentaminen ei merkittävästi vähene tänä vuonna, mutta monet yritykset lykkäävät tai peruvat rakennusinvestointejaan, mikä vaikuttaa rakentamista palvelevan tukkukaupan toimintaan.
- Kohonneet rahtihinnat, pidentyneet toimitusajat sekä pula mm. teräksestä ja muista raaka-aineista voivat aiheuttaa tuotantotulppia ja heikentää varsinkin tukkukauppaa, mutta myös vähittäiskaupan hankintaketjuja.
- Koronapandemian pitkittyminen yli kesän Suomessa ja globaalisti voi muuttaa tilannetta merkittävästi.

Kauppan näkymät – ennusteen taustaa

- Ennusteessa ei ole tehty oletuksia muista kuin jo tehdyistä vero- ja maksupäätöksistä.
- Ennusteessa on oletettu koronapandemian pahimman vaiheen hiipuvan kesään mennessä.
 - Jos pandemia jatkuu pitkälle syksyyn, vähittäiskauppa – ja varsinkin päivittäistavarakauppa – voi kasvaa ennustetta nopeammin. Koronan aiheuttama kasvusysäys on kuitenkin pienempi kuin viime vuonna.
 - Toisaalta pitkittyvän pandemian talous- ja työllisyysvaikutukset nakertavat ostovoimaa ja luottamusta, ja jotkin kaupan alat voivat supistua voimakkaasti.
- Kuluvan vuoden ja lähivuosien kasvuun liittyy alasuuntaisia riskejä.
 - Alasuuntaisia riskejä ovat mm. brexitiin liittyvät ongelmat, julkisen sektorin velkaantuminen ja talouden sopeuttamisvaiheen mahdolliset veronkorotukset.
 - Väestön vanheneminen ja kaupungistuminen muuttavat kaupan rakenteita.
 - Vanhenevan väestön aiheuttamat kulut sekä julkisen sektorin uudistukset, kuten sote, aiheuttavat paineita verotuksen, ja varsinkin kulutusverotuksen, kiristämiselle. Toteutuessaan tämä söisi ostovoimaa ja lisäisi kaupan kustannuksia.
- Kuluvan vuoden ja lähivuosien kasvussa voi olla myös positiivisia riskejä.
 - Yksityisen kulutuksen kasvu voi olla ennustettua vahvempaa.
 - Koronakriisistä toipuminen voi olla globaalisti nyt ennakoitua nopeampaa, jolloin Suomen talouskasvukin voi olla yleisesti ennustettua rivakampaa.

Kiitos!

Jaana Kurjenoja
Pääekonomisti
Kaupan liitto

jaana.kurjenoja@kauppa.fi
 [@JaanaKurjenoja / kauppa.fi](https://twitter.com/JaanaKurjenoja)

KAUPAN LIITTO

[Poimintoja ennusteesta.](#)

Koko materiaali on Kaupan liiton jäsenten saatavilla Kauppa.fi:n jäsensivuilla, Tutkimukset-osiossa.